

Sayı : 5529
Tarih : 17.05.2024

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

10-16 Mayıs Engelliler Haftası, engellilerin sistematik olarak maruz kaldığı ayrımcılığa ve hak ihlallerine dikkat çekmek ve güçlü bir kamuoyu oluşturmak için tanımlanmış bir dönemdir. Türkiye’de engelli bireylerin sayısı azımsanmayacak düzeydedir ve bu bireylerin büyük bir kısmı eğitim çağındaki çocuklardan oluşmaktadır. Türkiye’de Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Sözleşmesi’nin ve Anayasası’nın eğitim hakkını güvence altına alan maddeleri uygulamada tam olarak yerine getirilmemekte, özellikle engelli öğrenciler için eğitim hakkının pratikte tam olarak sağlanması konusunda sorunlar yaşanmaktadır. Engelli öğrencilerin eğitimde karşılaştıkları sorunların detaylı bir şekilde araştırılması ve bu sorunlara yönelik somut adımlar atılarak eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanmasına yönelik çözüm önerilerinin geliştirilmesi, yasa ve uluslararası sözleşmelerden doğan yükümlülüklerin yerine getirilmesini sağlayacak politikaların üretilmesi amacıyla Anayasa’nın 98. ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü’nün 104. ve 105. maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılmasını arz ve teklif ederiz.

Kezban KONUKÇU

İstanbul Milletvekili

GEREKÇE

Türkiye'nin de taraf olduğu pek çok uluslararası sözleşme ile engeli olan bireylere yönelik ayrımcılık yasaklanmış ve engeli olan çocukların eğitim hakkı güvence altına alınmıştır. Engelli Hakları Sözleşmesi, engelli çocukların eğitimin tüm seviyelerine katılımlarının sağlanmasına öncelik vermiş, bunu gerçekleştirmenin en iyi yolunun da çocuğun yüksek yararına odaklanmak olduğunu belirtmiştir.

Türkiye'de engelli çocukların sayısına ilişkin kesin bir veri bulunmamakla birlikte en az 600 bin civarında engelli çocuk olduğu çeşitli kaynaklarda yer almaktadır. 2024 yılı itibariyle eğitime erişebilen engelli öğrenci sayısının yaklaşık 254 bin 705 olarak belirlenirken 352 bin otizmli çocuktan sadece 21 bini eğitim alabilmektedir. Bu rakam, Türkiye'deki örgün eğitimde yer alan öğrenci nüfusunun yalnızca yüzde 1.5'ini oluşturmaktadır.

Engelli çocukların yüzde 89,3'ü fiziksel eğitim mekânlarının ve ders materyallerinin erişilebilir olmaması, özel eğitime gereksinim duyan çocukların gereksinim durumlarının farklılığı, kalıp yargılar, yeterli oranda ilgili alan mezunlarının ve uzmanlarının olmayışı, öğretmenlerin engelli öğrencileri eğitim ortamına eşit dâhil edebilme konusunda yeterli bilgi, beceri ve kaynağa sahip olmaması, engelli çocukların ailelerinin eğitim masraflarını karşılamakta zorlanmaları gibi sorunlar çocukların nitelikli eğitime erişmesi noktasında birçok problemin ortaya çıkmasına zemin oluşturmaktadır.

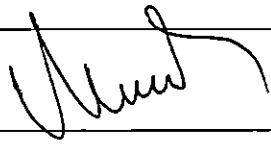
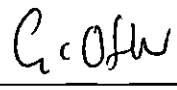
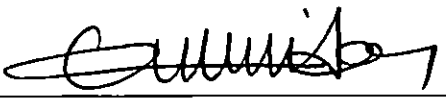
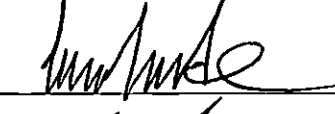
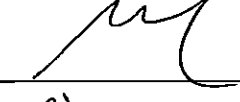
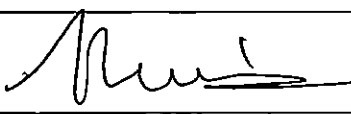
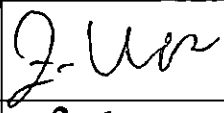
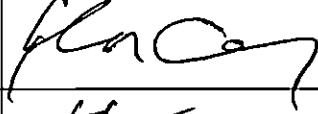
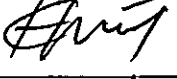
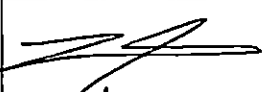
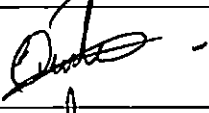
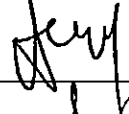
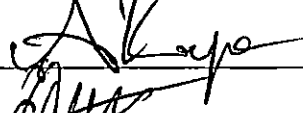
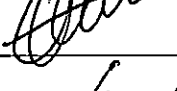
Öyle ki; okulların büyük çoğunluğunun servisleri, sıraları, merdivenleri, lavaboları, sınıfları, tahtaları, asansörleri, kantinleri, bahçeleri, spor alanları ve tüm fiziki yapıları engelliler için erişilebilir olmaktan uzaktır, kaynaştırma eğitiminde görev alan öğretmenlerin kaynaştırma eğitim donanımlarını geliştirici eğitimden yoksun olması sağır ve görme engellilerin fiilen eğitimden mahrum kalması ile sonuçlanmaktadır. Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinden (RAM) verilen özel eğitim raporları son derece sorunlu ve yetersizdir. Otizm Spektrumu içinde olan ve öğrenme güçlüğü çeken (nöro-tipik) diğer çocuklar için öngörülen eğitim süresi 8 saat bireysel ve 4 saat grup olmak üzere ayda sadece 12 ders saatidir. Ayrıca eğitim müfredatının çocukların ihtiyaçlarına uygun olması eğitim hakkının olmazsa olmaz unsuru iken BM Engelli Hakları Komitesi Türkiye'nin eğitim müfredatının, özellikle matematik ve bilgisayar alanlarında, engelli çocukların ihtiyaçlarına uygun olmadığını tespit etmiştir.

Öte yandan, Türkiye yüzde 60 ile AB ülkeleri içinde ilkokuldan sonra engellilerin okullu bırakma oranının en yüksek olduğu ülkedir. Türkiye'de okulu terk etmek zorunda kalan engelli öğrenci sayısı hakkında net bir rakam bulunmasa da engelli öğrencilerin eğitime erişiminde yaşamış oldukları ciddi sıkıntılar nedeniyle birçok öğrencinin okulu terk ettiği bilinmektedir.

Özellikle erişilebilir olmayan toplu taşıma araçlarının evrensel normlara getirilmesi zorunluluğunun defalarca ertelenmesi, iktidarın engellileri eve hapsedmenin yanı sıra engelli çocukları da okul hayatından uzaklaştırmaktadır.

Sonuç olarak, Birleşmiş Milletler (BM) Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 23. maddesi ise taraf devletlerin zihinsel veya bedensel engelli çocukların saygınlıklarını güvence altına almayı, özgüvenlerine geliştiren ve toplumsal yaşama etkin biçimde katılmalarını sağlamayı kabul ettiklerini düzenlemektedir. Aynı sözleşmenin 28. maddesinde yer verilen eğitim hakkının fırsat eşitliği temeli üzerinde gerçekleştirilmesi ilkesi ile birlikte değerlendirildiğinde engelli çocukların toplumsal yaşama engelsiz biçimde katılabilmelerinin diğer çocuklarla eşit şartlarda eğitim hakkından yararlanmayı gerektirdiği açıktır. Uluslararası mevzuat hem bütünleştirilmiş hem de ayrıştırılmış ortamlarda verilen eğitimin engeli olan çocukların gereksinimlerini karşılayacak kapsayıcı bir anlayışla düzenlenmesi için devletleri yükümlü kılmaktadır.

Tüm bu verilerden hareketle; Türkiye'de engelli öğrencilerin eğitim sistemine daha etkin bir şekilde entegre edilmesinden hareketle, engelli öğrencilerin eğitimde karşılaştıkları sorunların detaylı bir şekilde araştırılması ve bu sorunlara yönelik etkili çözüm önerileri geliştirilmesi, toplumda farkındalık oluşturulması, eğitim sisteminin engelli dostu hale getirilmesi, engelli bireylere yönelik destek ve kaynakların artırılması ve ayrımcılığı önleyici politikaların uygulanması kapsamında bir araştırma komisyonunun gereği elzemdir.

1	MERAL DANIŞ BEŞTAŞ	ERZURUM	
2	ÇİÇEK OTLU	İSTANBUL	
3	MAHMUT DİNDAR	VAN	
4	NEJLA DEMİR	AĞRI	
5	HALİDE TÜRKOĞLU	DİYARBAKIR	
6	ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU	KOCAELİ	
7	ÖZGÜL SAKİ	İSTANBUL	
8			
9	MEHMET RÜŞTÜ TIRYAKI	BATMAN	
10	ZÜLKÜF UÇAR	VAN	
11	KAMURAN TANHAN	MARDİN	
12	HÜSEYİN OLAN	BİTLİS	
13	SEVİLAY ÇELENK ÖZEN	DİYARBAKIR	
14	YILMAZ HUN	IĞDIR	
15	ÖZNUR BARTİN	HAKKARİ	
16	SABAHAT ERDOĞAN SARITAŞ	SİİRT	
17	ALİ BOZAN	MERSİN	
18	ADALET KAYA	DİYARBAKIR	
19	ÖMER ÖCALAN	ŞANLIURFA	
20	HEVAL BOZDAĞ	AĞRI	